

Naročnina za Ljubljansko pokrajino: letno 100 lir (za inozemstvo 110 lir), za 1/2 leta 60 lir, za 1/4 leta 25 lir, mesečno 9 lir. Tedenska izdaja letno 60 lir. Plača in toži se v Ljubljani.

Casopis za trgovino, industrijo, obrt in denarništvo

Uredništvo: Ljubljana, Gregorčičeva ulica 23. Tel. 25-52. Uprava: Gregorčičeva ul. 27. Tel. 47-61. Rokopisov ne vračamo. — Račun pri poštni hranilnici v Ljubljani št. 11.953.

Izhaja vsak torek in netek

Liubliana, torek 8. februarja 1944

Preis - Cena L 0'80

Izdelovanje in prodaja igrač

Izjemno od določb naredbe št. 193 o prepovedi izdelovanja in prodaje igrač z dne 26. okt. 1942, Sl. l. 361/86, do nadaljnje odredbe dovoljujem izdelovanje igrač, vendar izključno iz neracioniranih tvarin, pridobljenih na domačem trgu in pod pogojem, da se v obrtnih obratih za tako izdelovanje ne najemajo nove delovne moči. Takšne igrače se smejo prosto prodajati.

Nakazila trgovcem

Nakazila za sladkor, koruzno moko in olje naj dvignejo trgovci in zadrage v Ljubljani pri »Prevodu«, Novi trg št. 4/II, po naslednjem redu: v torek 8. t. m. vse zadrage in trgovci z začetnicami A—I, v sredo 9. t. m. trgovci z začetnicami J—L, v četrtek 10. t. m. z začetnicami M—P in v petek 11. t. m. z začetnicami R—Z.

Novi nemško-italijanski kliring

Ob koncu januarja sta podpisala zastopnik Velike nemške države veleposlanik Rahn in zastopnik republikansko-fašistične vlade generalni tajnik grof Mazzolini v Rimu dogovor in protokol o ureditvi plačilnega prometa med Nemčijo in Italijo. Skupne politične in vojaške potrebe so zahtevale novo ureditev plačilnega prometa med obema državama. Novi kliring dogovor daje podlago za neoviran razvoj blagovnega in plačilnega prometa med Nemčijo in Italijo. Novi dogovor je nov dokaz solidarnosti ki vlada med obema državama.

Jamstvena meja v vojni omejena

V dobavnih pogodbah je navadna garancijska klavzula, s katero se proizvajalec zavezuje, da bo uporabil le določen in prvovrsten material ter v določenem roku, sicer pa grede vse morebitne škode na njegov račun. V času vojne nega gospodarstva pa se je dostikrat prepovedala uporaba nekaterih materiala in dobavitelj si je moral pomagati tudi z manjvrednimi nadomestki. V tem primeru pa je prišel v nasprotje s črko od njega podpisane garancijske klavzule. Nemško državno sodišče je te dni izdalo o tem vprašanju važno in načelno odločitev ter zavrglo, da bi tudi v gornjem primeru veljalo prevzeto jamstvo. Morajo se upoštevati dejanske razmere. Če je zaradi uradne prepovedi boljši material za proizvajalca nedosegljiv, tudi odjemalec ne sme biti slep za to dejstvo. Bilo bi nepravilno, da bi jamčil dobavitelj za pomanjkljivosti, katerih ni sam kriv, temveč ki so posledica vojnih razmer. Navzlic neomejeno prevzetemu jamstvu je vendar v tem primeru jamstvo omejeno in proizvajalec je zadostil svojim obveznostim, če more dokazati, da je v okviru možnega in dovoljenega materiala dobavil najboljše blago, ki ga je mogel nabaviti.

Za obnovo naših porušenih krajev je potrebno tudi železo. Poiščite doma vse kovinaste predmete, ki jih ne rabite! — Darujte jih za obnovo domovine!

Občestvo ali kolektivizem

Na socialno-znanstvenem zasedanju Zveze nemških docentov, ki šteje okrog 3000 članov, je predaval dr. Adolf Günther, direktor Zavoda za gospodarske znanosti na dunajski univerzi o aktualnem vprašanju »Občestvo ali kolektivizem«. Predavatelj je navezal svoje predavanje na izkušnjo, ki jo ima v Nemčiji vsak z bistvom občestva (narodne skupnosti), za čigar spoznavanje in presojo nam služi tako kolektivizem lastne liberalistične preteklosti kot tudi plutokratski in boljševistični njegovih nasprotnikov. Pri kolektivizmu gre, negativno presojano, za nasprotje občestva. Pozitivno je to, kar imenujemo kolektivizem, izpolnjeno od plutokratov in sovjetov v neenakem smislu in neenakem duhu. V narodno socialistični Nemčiji ne mislijo, da bi ustvarili čisto novo bistvo občestva. Nasprotno nam je jasno, da je občestvo že od nekdaj bilo in je zato obstojala obsežna tradicija občestva, čeprav se je mnogi zaradi liberalističnega naziranja niso več zavedali. Z njemu lastno povezanostjo revolucionarne misli in gojitve tradicije je narodni socializem občestvo kljub vsem nasprotnim silam znova uveljavil. Vsa predavanja na sedanjem zasedanju bodo dokazala, da se je zlasti uveljavilo občestvo v nar. soc. populacijski politiki in

da je tudi nemško gospodarsko življenje v njegovi senci. Iz kolektivističnega naziranja sploh ne more nastati prava socialna in populacijska politika. Če se hočejo rešiti socialne težkoče, se morajo zagrabit pri jedru, ki pa ne more biti kolektivizem s svojim vrednotenjem človeka le kot vsoto in množico, temveč more biti le občestvo samo.

O socialni pravici v občestvu je nato govoril prof. dr. Rhode. Razvoj socialnega reda v Nemčiji se ne kaže samo v delovnem pravu v ožjem smislu besede, ki se je po letu 1933. razvilo iz zaščite za delavce v zaščito slehernega dela, tudi dela podjetnika. Vsi pojavi v delovnem pravu, v tarifnem redu, delovnih obveznosti in v socialni časti so izraz osnovnega naziranja, ki izvira iz najgloblje zveze narodne skupnosti. Če se je prej videla v socialnem pravu pravica za gospodarsko šibke sloje, da je bilo socialno pravo še podobno dobrodelnosti, se mora v občestvu socialni red razviti tako, da je vsakdo udeležen pri ustvarjenih dobrinah po svoji storilnosti. Najmanj pa se mora slehernemu zagotoviti življenjska raven, ki gre članu občestva, da ne bo več potreben socialne pomoči v starem smislu. Smisel občestva je sodelovanje v njem. Vsak član občestva mora v vsakem stadiju

svojeja življenja zastaviti svoje sile v korist občestva. Ima pa tudi pravico na takšno sodelovanje, ki mu omogoča razvoj svoje osebnosti. Iz njegovega sodelovanja v občestvu pa sledi, da ima za vsako dobo svojeja življenja, pred, med in po svojem življenjskem delu pravico, da dobi svoji storilnosti primerne na vseh poljih materialnega in duševnega življenja potrebne vrednote.

Socialno pravo občestva mora zajamčevati ne le pravično plačilo delavca, temveč tudi primeren zaslužek podjetnika. Zajamčevati mora delavcu ne le delovni zaslužek, temveč tudi skrb za njegovo zdravje, možnost strokovne izobrazbe, dati mu zavarovanje za primer starosti in onemoglosti itd. Takšno socialno pravo se tiče slehernega člana občestva in se ne omejuje le na ljudstvo, ki potrebuje zaščito, temveč v tem pravu se izvaja osnovno razmerje vsakega poedince do občestva. Sredstvo, s katerim se bo po vojni določalo življenje poedince v občestvu, ne bosta sila in kazen, temveč se bo apeliralo na iniciativno posameznika, da ima razumevanje za potrebe celote in da dela za občestvo. Če bi ta načela ustrezala naziranju vseh evropskih ljudstev, bi mogel ta red biti vzor za bodočo socialno izgraditev Evrope.

Romunski državni dohodki

V prvih osmih mesecih proračunskega leta 1943./44. so se romunski državni dohodki znatno povečali, kar je razvidno iz naslednjih primerjav z dohodki prejšnjega leta in s proračunskimi postavkami:

Dohodki neposrednih davkov so dosegli 20.287.4 milijona lejv, kar presega proračun za 18.4%, dohodke v enakem razdobju leta 1942./43. pa za 51.6%. Carinski dohodki znašajo 11.907.5 milijona, kar presega proračun za 40.8%, lanske dohodke pa za 52.7%. Pri trošarinah znaša proračunski presežek 25.2%, pri kolkovinah 36.2%, pri davku na poslovni promet pa 47.6%. V primerjavi z dohodki v prvih osmih mesecih leta 1942./43. so se trošarine zvišale za 186%, kolektivine za 42%, davek na poslovni promet pa za 73.6%.

Izredni dohodki posameznih ministrstev presega proračun za 13.8%, dohodke v enakem razdobju leta 1942./43. pa za 53%. Vsi dohodki državnega gospodarstva presega proračunske postavke za 22.1% ter so za blizu 60% višji, kakor so bili v prvih osmih mesecih leta 1942./43.

Turčiji manjka stavbenega lesa

V Turčiji so v zadnjih letih povodnji in potresi nekatera mesta popolnoma razdejali. Stavbeno gibanje pa je v zadnjem času zaradi pomanjkanja delavcev in materiala zelo nazadovalo. Niti industrijske naprave, ki jih je predvidevala petletka, se niso mogle izvršiti ter so se morale odložiti na povojno dobo. Turška proizvodnja stavbenega lesa je v zadnjih štirih letih močno nazadovala in razpoložljive zaloge so se že skoraj v celoti porabile za najbolj nujna dela. Tudi z uvozom stavbenega lesa so težave. Deviz je sicer zadosti na razpolago, dežele pa, ki imajo stavbeni les, ga hočejo izvažati le za drugo njim potrebno blago, zlasti za bombaž. Tako sta ponudile Slovaška in Romunija Turčiji dobavo stavbenega lesa, če jim Turčija dobavi bombaž. Turčija pa te ponudbe ni sprejela, ker potrebuje turška tekstilna industrija sama ves turški bombaž, da krije potrebe domačega prebivalstva. Turčija mora zato dobiti potrebni stavbeni les doma. Težava pa je v tem, ker primanjkuje tako delovnih sil kot tudi vprežne živine, da bi se spravil les iz gozdov v razdeljevalne centre. Zaradi tega je tudi turška proizvodnja stavbenega lesa zelo nazadovala. Pred vojno je dosegla še 75.000 kubičnih metrov, lani pa je padla na samo 10.000 kubičnih metrov.

Romunsko vinogradništvo

Pri svetovni proizvodnji vina je Romunija po količini svojega pridelka na četrtem mestu, njeno vinogradništvo pa še ni tako razvito, da bi moglo zavzeti v narodnem gospodarstvu primerno mesto. Romunska letna proizvodnja vina znaša 8 do 10 milijonov hl, romunska vina pa vsebujejo 13 do 14 stopinj alkohola. Od vseh romunskih vinogradov pride 37.157 ha na necepljeno, 121.223 ha na cepljeno trto, 177.647 ha pa na samorodnico. Iz tega je razvidno, da je v romunskih vinogradih predvsem potrebno kultiviranje plemenitega trsja.

Kavčukove rastline v Evropi

V industriji je kavčuk nastopil svoje mesto in službo šele v začetku 19. stoletja (vulkanizirajo ga od l. 1839.), čeprav so že stari prebivalci Indije in Južne Amerike pridno narezovali kavčukova drevesa ter uporabljali sok, ki se je cedil iz zarez, za prepoj in okrepitev pletenih košar in obuval. Dolgo dobo je bil ves svet prepričan, da je kavčuk produkt rastlin, ki uspevajo samo v tropični coni. Da tudi razne rastline v zmerni klimi lahko dajejo kavčuk, je bilo znano samo strokovnjakom. Kavčuk se pridobiva iz rastlinskega mlečnega soka, ni pa s tem rečeno, da dajejo kavčuk vse rastline, ki imajo tak sok. Število rastlin, ki so sposobne in tudi dovolj izdatne za proizvodnjo kavčuka, ni veliko, važno pa je to, da niso vse te rastline navezane na tropično klimo.

To je bilo ugotovljeno že pred desetletji in pozornosti znanstvenikov so bile deležne razne rastline, ki vsebujejo mlečni sok. O iskanju in izkoriščanju kavčukovih rastlin v Evropi piše obširno »Südost-Echo«, ki navaja, da so prve kavčukove rastline na evropskih tleh iskali in tudi našli v Rusiji. L. 1930. so strokovnjaki preiskali kakih 95 rastlin, ki imajo mlečni sok ter ugotovili, da je med njimi za proizvodnjo kavčuka najbolj sposobna rastlina »sagis«, ki spada v vrsto regratov. Sagisov pa je bilo v Turkmeniji in na Krimu več vrst in po raznih poskusih so se odločili za kultiviranje kok-sagisa. Po gospodarskem načrtu naj bi nasadi te nove industrijske rastline obsegali l. 1941. okrog 300.000 ha, naslednje leto pa že 500.000 ha. V Rusiji izvedeni poskusi pridobivanja rastlinskega kavčuka so vzbujali že od začetka zanimanje v drugih evropskih državah, ko pa je bil uvoz kavčuka

iz čezmorskih dežel ustavljen, so postali novi viri za pridobivanje kavčuka važen problem vse Evrope.

Nemški strokovnjaki so v Ukrajini spoznali novo kavčukovo rastlino ter sami začeli delati poskuse. Za kultiviranje in izkoriščanje kok-sagisa in drugih kavčukovih rastlin v Nemčiji in zasedenih deželah sta bili l. 1942. s sedežem v Berlinu ustanovljeni družbi »Pflanzenkautschuk-Forschung Gesellschaft m. b. H.« in »Ostgesellschaft für Pflanzenkautschuk und Guttaperchac«. Da je pridobivanje kavčukove rastline v Nemčiji zelo uspešno, je razvidno tudi iz tega, da so že l. 1942. določili posebno postavko v železniški tarifi za prevoz sagisovih korenin.

V Generalni guberniji so tudi velike kulture sagisa, ki daje na hektar po 20 do 60 metrskih stotov korenin, iz katerih se dobi 150 do 250 kg kavčuka. V Romuniji imajo nasade sagisa že od l. 1938. Najbolj uspeva ta rastlina v Besarabiji, donos nasadov pa je različen. Lani so obsegali nasadi kok-sagisa nad 150 ha, pridobili pa so od hektarja po 50 do 150 kg surovega kavčuka. Vlada vneto podpira pridobivanje rastlinskega kavčuka. Uredila je že nekatere farme, pridelovalci kavčukovih rastlin pa so od začetka marca do konca oktobra oproščeni vojaške službe.

V Turčiji in Bolgariji so že precej let poskušali udomačiti razne tropične industrijske rastline, misleč pri tem predvsem na pridobivanje kavčuka. Turški zavod za aklimatiziranje tropičnih in subtropičnih rastlin, ki ima svoje poskusne nasade v Antalínu na južni maloazijski obali, je zbral mnogo strokovnjaških razprav, ki pa naglašajo, da so selitve tropičnih rastlin težke in negotove ter da je

treba predvsem v domačem rastlinstvu iskati nadomestila. Tako je tudi Bolgarija po raznih poskusih začela kultivirati kok-sagis, ki dobro uspeva v severnih pokrajinah države. V zadnjem času delajo poskuse s kok-sagisom tudi na Madzarskem, Danskem in Švedskem.

Vsi taki poskusi in vse te pridobitve izhajajo iz težnje po samopreskrbi s kavčukom ravno tako, kakor je Nemčija v tej težnji pred sedanjo vojno začela graditi velika podjetja za proizvodnjo umetnega kavčuka. V Severni Ameriki in Angliji so tedaj menili, da je proizvodnja umetnega kavčuka nepotrebna, ker je na razpolago dovolj naravnega kavčuka iz tropičnih dežel. Danes gradnja tovarne za izdelovanje umetnega kavčuka tudi v USA in v Angliji. Z izkoriščanjem kavčukovih rastlin je tudi tako. Prvi poskusi so bili izvedeni v času, ko je vladalo trdno prepričanje, da bo Evropa lahko vedno kavčuk uvažala, po prvih dobrih uspehih pa je bilo uvoza konec. Potem so se morali poskusi seveda nadaljevati in tako je zdaj po sili razmer rastlinski kavčuk nova gospodarska pridobitev Evrope.

Novi pogodovni načrti na Bolgarskem

Bolgarski kmetijski minister je predložil sobranju zakonski načrt o pospeševanju gojitve hitro rastočih dreves. Ta drevesa naj se zasade zlasti v krajih, ki kmetijsko niso posebno donosni. Potrebne sadike bo dobavila država brezplačno interesentom, potrebni gnoj pa bo dobavila po znižani ceni. Istočasno naj bi dobili posestniki, ki bi pogozovali, cenene kredite. Tudi razne davčne olajšave jim bodo priznane.

City in obnovitveno povojno delo

Angleške velebanke se doslej niso izjavljale v povojni kreditni politiki. Njih udeležba pri raznih valutnih programih je bila vedno takšna, da so imele proste roke. Sedaj se je prvič izjavil o bodoči kreditni politiki angleških bank predsednik Lloyds-Banke lord Wardington. Napovedal je opustitev sedanjih običajev dolgoročnih kreditov. Po njegovem mnenju bo kapitalni trg še dolgo po vojni za gospodarstvo zaprt, ker bo moral v prvi vrsti skrbeti za kritje denarne potrebe vlad. Gospodarstvo more zato napolniti svoja skladišča in zopet zagnati v obratovanje podjetja le s pomočjo bančnih ureditev. Smatra se, da bi mogle klirinške banke dati v ta namen svojim klientom eno milijardo funtov. Lord Wardington računa s tem, da bo zaradi pomanjkanja delavcev in surovin obnovitveno delo le počasj napredovalo.

Zvišan slovaški narodni dohodek

Vodja slovaškega zavoda za proučevanje konjunktura dr. Krajčević je ugotovil dvig slovaškega narodnega dohodka v zadnjih letih. Dočim je znašal v letu 1939., v prvem letu slovaške samostojnosti, 10,9 milijarde Ks, je narasel leta 1940. na 12, leta 1941. pa na 16 milijard Ks. V vojnih letih 1939 do 1941 je torej slovaški narodni dohodek narasel za 58,17 odstotkov. Na 1 prebivalca je odpadlo leta 1939. približno 4057 Ks letnega dohodka, leta 1940. 4778 in leta 1941. 6064 Ks. Rastoča prosperiteta slovaškega gospodarstva je tudi dvignila življenjsko raven slovaškega ljudstva. Realni narodni dohodek pa je seveda nižji ko nominalni, in sicer je bil leta 1940. nižji za 1,5, leta 1941. pa za približno 4 milijarde Ks. Toda tudi realni narodni dohodek se je povečal leta 1940. za 2,32%, leta 1941. pa za 8,5% v primeri z dohodkom v prejšnjem letu. Od nominalnega narodnega dohodka je odpadlo na zemljiško posest 45,16 odstotka, na službene storitve 49,2% in na užilke 4,78 odstotka.

Švicarsko mlekarstvo

V letnem poročilu družbe Emental, Zollikofen-Bern je tudi nekaj podatkov o švicarskem mlekarstvu. Med drugim je navedeno, da so leta 1939. naštelj v Švici 926.000 molznih krav, lani pa 828.000. Proizvodnja mleka je bila v vseh teh letih zadovoljiva, ker se je primerno število krav zmanjšalo od leta 1939. samo za 15%. Čeprav je bila lani izredna suša, so količine oddanega mleka še vedno presegle 80% rekordne oddaje v letu 1938. Od tehnično predelanega mleka je šlo lani 41,7% za sir, 55,2% za maslo in 3,1% za proizvodnjo konzervirane mleka, dočim je bila uporaba mleka leta 1939. naslednja: 44,8% za sir, 53,2% za maslo in 2% za konzerve. Proizvodnja masla se je torej nekoliko povečala, proizvodnja sira pa zmanjšala, potrošnja vseh mlečnih izdelkov pa je zaradi primanjkanja masti po letu 1925. dosegla najvišjo stopnjo.

Racioniranje usnja na Švedskem

Ze lani spomladj so morali na Švedskem omejiti potrošnjo usnja. Za nabavo usnja in čevljev so bile uvedene nakaznice. Za leto in pol dobi vsak prebivalec samo en par čevljev in par podplatov. Ker so konec lanskega leta uvozili nekaj usnja iz Južne Amerike, so bile dovoljene tudi dodatne nabave usnja. Švedska čevljarstva industrija uporablja z uspehom tudi nekatera nadomestila za usnjene podplate.

Francoska banka

Poslovno poročilo Francoske banke, ki ga je na zadnji glavni skupščini prebral guverner banke de Boisanger, je od leta do leta manj zanimivo, kakor pravi »N. Wiener Tagblatt«, ko navaja naslednje najvažnejše številke iz bilance banke:

	10. 6. 1940	31. 12. 1941	31. 12. 1942	30. 12. 1943
zlata podloga	84.6	84.6	84.6	84.6
trg. menice	11.9	4.5	5.4	7.5
vredn. papirji	8.5	6.8	8.4	9.5
prejšnji predjudni fisku	45.4	45.3	45.2	45.2
novi predjudni	36.3	212.-	279.2	391.4
obtok bankove.	174.5	270.1	382.8	500.4
vloge drž. kred.				
blagajne		64.6	16.8	10.7
skupne obveznosti	200.9	361.5	430.3	544.8

Zlata podloga se izkazuje nespremenjeno, toda vse zlato je sedaj v rokah Anglosasov. Najvažnejše spremembe se tičejo novih predjudimov, ki jih je morala dati banka po izbruhu vojne javni roki za kritje drž. primanjkljaja. Del teh predjudimov se je mogel v prvi vojni zimi obračunati s knjižnim dobičkom pri novi ocenitvi vrednosti zlate podloge. Naratek teh predjudimov je povzročil ustrezajoče zvišanje obtoka bankovcev. To zvišanje pa je tudi posledica kopičenja bankovcev, ki se cenj na eno tretjino vsega obtoka. To kopičenje denarja se je po pravici obsojalo, ker se je zarači kopičenja steriliziral denar, ki bi moral produktivno delovati. V zadnjem času pa se opozarja tudi na to, da dajejo tisti, ki kopičijo denar, v obliki brezobrestnih zakladnih listov državi zastoj kredit. Nadalje se opozarja, da sedanje zvišanje obtoka bankovcev nikakor ne presega obtoka v prvi svetovni vojni. Po strokovnih računih se je dvignil obtok bankovcev po prvem vojnem letu v bivši vojni na 145,

v sedanji vojni pa na 141 milijard frankov, v drugem letu na 180 oz. na 171, ob koncu tretjega leta na 226 oz. 228 in ob koncu četrtega vojnega leta v prejšnji vojni na 331, v sedanji pa na 330 milijard frankov.

Zaradi dviga obtoka bankovcev so nastali za povojno dobo zelo važni problemi. Poslovno poročilo Francoske banke za leto 1943. potrjuje, da se banka ne bo pustila od dogodkov gnati, temveč bode smotrno posegla v razvoj. V staro poslopje Francoske banke je prišel nov duh. Tako se pravi n. pr. v poslovnem poročilu: »V povojni dobi bodo imele na razpolago vlade zaradi kontrole meničnih tečajev, cen in vsega gospodarstva dosejaj neznane tehnične možnosti, da vojna v nasprotju z razmerami po prvi svetovni vojni ne bo nujno povzročila valutne gospodarske zmešnjave.«

Zaradi teh možnosti moderne politike kontrole valute presoja Francoska banka položaj po vojni optimistično. Po vojni se bo moglo primeroma lahko presoditi, v koliko se bodo morali tečajji valut zaradi vojne spremeniti ter se bo najbrže pokazalo, da bočo spremembe večine valut primeroma enake. Francoska banka očitno računa z zmanjšanjem vrednosti valut v primeri z zlatom, toda tudi s tem, da se bodo predvojni paritete v glavnem zopet obnovile. Če bi bile spremembe res potrebne, naj jih dotična država v skladu s svojimi suverenimi pravicami sama izvede in tudi v primeru, da bi se njena valuta vključila v nov mednarodni sistem. S temi besedami jasno označuje Francoska banka svoje nasprotje proti anglosaskim valutnim narčrtom.

Gospodarske težave Irske

Irska je edina dežela britanskega imperija, ki ni bila zapletena v vojno, pri svoji državni samostojnosti, za katero so se Irce dolgo in žilavo borili, pa ima ta dežela le malo gospodarske svobode. Še bolj kakor prej je Irska zdaj med vojno pod angleškim gospodarskim jerojstvom in pritiskom.

V irskem gospodarstvu je na prvem mestu kmetijstvo, v katerem je 52% od treh milijonov irskega prebivalstva, dežela pa z živežem le ni dovolj preskrbljena, ker ni pravega razmerja med panogami kmetijstva. Klimatične razmere otoka so bolj prikladne in ugodne za živinorejo kakor pa za ostale kmetijske panoge. V mirni dobi je Irska predvsem izvažala živino, meso, maslo in še druge živalske produkte, uvažati pa je morala krušno žito — tudi 300.000 ton na leto. Irska industrija je omejena na predelovanje in uporabo domače kmetijske proizvodnje in uvoženih surovin. — Uvažati je treba tudi premog, zemeljsko olje, stroje in pa razno orodje.

»Das Reich« navaja naslednje podatke o irski zunanji trgovini: Leta 1937. je irski izvoz dosegel vrednost 281,5 milij. mark, uvoz pa je bil vreden 543,4 milijona mark. Od izvoza je prišlo blizu 121 milijonov na živino, 116,5 milijona na razna živila in pivo, 25,5 milijona na surovine, a okrog 11 milijonov pa na razne izdelke. Skoraj ves izvoz je prevzela Anglija. Od irskega uvoza je prišlo 145,8 milijona na žito in razna druga živila, 131,8 milijona na surovine, nad 258 milijonov pa na razne industrijske izdelke. K irskemu uvozu pa je Anglija prispevala le pičlo polovico.

Odkar je irska obala pod angleško blokado, Irska ne more več iskati in izbirati dobaviteljev za

blago, ki ga neobhodno potrebuje, ter odjemalcev za svojo proizvodnjo, ki je na razpolago za izvoz. Če bi tudi lahko iskala dobavitelje, bi ji to le malo pomagalo, ker nima dovolj ladij, da bi n. pr. dovažala žito iz Južne Amerike. Pri vsej svoji zunanji trgovini je Irska navezana na pomoč angleške trgovinske mornarice, ki pa je zelo skopa.

Prizadevanje irskih kmetovalcev, da bi se dvignila proizvodnja rastlinskih produktov, se zaradi klimatičnih razmer in ovir ni obneslo, od presežkov živalskih produktov na Irskem pa imajo Angleži že od nekdanj veliko korist. Irski izvoz živine, mesa in mesnih izdelkov v Angliji nikdar ne doseže primerne cene, po to blago pa prihajajo na Irsko tudi vsak teden velike množice angleških ilegalnih prekupčevalcev.

Ko Irska že pred vojno ni dobivala iz Anglije niti polovico tega, kar potrebuje, so se zdaj angleške dobave še bolj skrčile in mnoge irske tovarne so morale zaradi pomanjkanja surovin in tehničnega materiala omejiti in tudi ustaviti svoje obrate, delavstvo, ki je v takih obratih ostalo brez dela in zaslužka, pa se v trumah zateka v obrate angleške vojne industrije. Tako ima Anglija tudi od Irske, od katere ni mogla pričakovati oborožene pomoči in sodelovanja, v vojni dobi izdatno korist.

barva, plesira in kemično snaži že v 24 urah obleke, klobuke itd. Skrobi in svetlolika srajce, ovratnike in manšete. Pere, suši, munga in lika domače perilo
tovarna JOS. REICH
Poljanski nasip 4-6. Šelenburgova 3
Telefon št. 22-72.

Denarnišтво in zavarovalstvo

Pregled hranilnih vlog v Romuniji

Vloge v romunskih bankah so konec lanskega leta dosegle 36,3 milijarde lejev, kar je za blizu 2 in pol milijarde več kakor konec l. 1942. Vloge poštne hranilnice so se od l. 1942. do konca lanskega leta zvišale od 19,2 na 36,7 milijarde lejev. Tako so se vloge bank povečale za 130%, vloge poštne hranilnice pa za 470%. Hranilne vloge so pri bankah dosegle 15 milijard, pri poštni hranilnici pa okrog 13 milijard. Od l. 1940. so se hranilne vloge bank zvišale za 40%, hranilne vloge poštne hranilnice pa za 300%.

Razveljavljenje starih češkoslovaških 1000kronskih bankovcev

Stari češkoslovaški 1000 kronski bankovci z datumom 8. aprila 1932. so s 15. januarjem izgubili plačilno moč. Narodna banka in njene podružnice v Protektoratu zamenjujejo te bankovce še do 15. marca 1944. Do 15. aprila pa se lahko še zamenjajo pri osrednji blagajni Narodne banke Protektorata.

Romunski gospodarski minister je podaljšal rok, do katerega je dovoljena trgovina s prostimi devizami do 30. junija 1944. Izjema velja za nekatere devize, ki se morajo takoj ponuditi Romunski narodni banki.

Po izkazu Slovaške narodne banke z dne 31. januarja se je postavka devize in z zlatom kriti papirji znižala za 2,3 na 101, menice za 87,9 na 434,9, gotovina za 2,3 na 140,0, druga aktiva pa 29,3 na 2,575 milijonov Ks. Oblok bankovcev se je povečal za 121,3 na 3.343,0 milijona Ks, vsa pasiva pa so se znižala za 1,5 na 548,5 milijona Ks.

Iskanje žvepla

»Das Reich« poroča, da so se Angleži in Američani po zasedbi Sicilije in Južne Italije takoj z vsotvno mletili izkoriščanja italijanskih ležišč žvepla. Ta vrema je pač čudna, ker je Severna Amerika prvi svetovni proizvojni surovega žvepla na prvem mestu, pri pridobivanju žveplenega kršca (pirita) pa za Japonsko, Španijo in Italijo na četrtem mestu. Leta 1937. je znašala ameriška proizvodnja surovega žvepla 2,7 milijona ton, pirita pa 593.000 ton. Pred sedanjo vojno je bil izvoz žvepla v rokah kartela ameriških in italijanskih producentov. Svetovna proizvodnja surovega žvepla je bila l. 1937. nad 3 milijone ton, pirita pa okrog 9 milijonov ton. Nemčija je takrat producirala 424.000 ton pirita, uvozila pa ga je 1,46 milijona ton, od tega 835 tisoč ton iz Španije. Z novimi načini pridobivanja je Nemčija že pred leti rešila problem preskrbe žvepla in ko se zdaj Američani in Angleži toliko zavzemajo za italijanske žveplene jame, je to dokaz, da je pri njih preskrba žvepla slabo urejena.

Večja turška premogovna proizvodnja

Turška premogovna proizvodnja v znanem revirju v Zonguldaku je zopet narasla na 10.200 ton na dan, dočim je v prejšnjih mesecih kolebala med 8500 in 9000 tonami. Za reorganizacijo kopanja in transportiranja premoga so bili pred kratkim nameščeni inozemski strokovnjaki. V okviru posebne petnajstletke se nameravajo napraviti v Turčiji posebne naprave, da bi se dosegla večja proizvodnja premoga, ki je za Turčijo tako velike važnosti. Vsi izdatki za te nove naprave so proračunani na 150 milijonov turških funtov. Še letos naj bi se dobilo v ta namen 45 milijonov turških funtov, ki bi jih večinoma dala turška vlada.

Gospodarske vesti

V spodnjedonavskem okrožju dobi, kdor odda 4 kg svinjske kože, 1 par otroških čevljev, za 6 kg kože par polčevljev in za 8 kg par visokih čevljev. Namesto čevljev mora dobiti dajatelj kože tudi za 20% teže kože usnja.

V sredo so bili v Bratislavi podpisani protokoli k nemško-slovaški revidirani trgovinski pogodbi. Novi dogovori naj olajšajo nemško-slovaško blagovno izmenjavo.

Na zasedanju nemške družbe za proučevanje lesa na Dunaju se je ugotovilo, da se bo letos povečala sečnja od 70 na 80 milijonov polnih kubičnih metrov.

V Nemčiji so se izdali novi predpisi, da se poenostavi in poenotijo modeli čevljev. Iz slame ali trsa se čevlji ne bodo več izdelovali.

Velika kmetijska razstava, ki bi morala biti letošnjo spomlad v Budimpešti, je bila odpovedana. Na tej razstavi so vedno razstajljali svojo plemensko živino živinorejci ter jo tudi dobro prodali. Sedaj bodo morali najti drug način za prodajo svoje živine.

Uprava bolgarskih premogovnikov namerava poslati električno s kapaciteto 90.000 kW. Stroški za postavitev elektrarne so proračunani na poldrugo milijardo levov.

Romunsko finančno ministrstvo je prepovedalo izvoz vžgalice. V potniškem prometu sme vzeti vsak potnik s seboj le 4 škatlice vžgalice. Istočasno pa so se dovolile razne olajšave za izvoz tobaka in cigaret.

Za eno tretjino manj obrtnih listov je bilo lani izdanih v Budapešti ko predlani. Zlasti za izučene poklice je obrtna konjunktura v nazadovanju.

Da bi se zboljšala kakovost vin v romunskih državnih kletarnah, se je iz Italije uvozilo za 40 milijonov levjev kletarske posode.

Na Slovaškem so bile predpisane omejitve glede potrošnje papirja s 1. februarjem odpravljene. S tem se bo olajšalo izdajanje časopisov in periodičnih publikacij. Omejitve je bila odpravljena, ker so nastale odjemne težave za slovaški papir na inozemskih trgih.

Letošnja turška trgateg je dala 75 tisoč ton grozdja. Trenutno se pogaja Turčija z Anglijo zaradi izvoza 30.000 ton grozdja. Nemci so njim potrebne količine turškega grozdja že nakupili.

Francoska avtomobilska industrija je izdelala za povojno dobo petletko. Dočim so izdelali v Franciji v l. 1938. 200.000 potniških in 23.000 tovornih avtomobilov, bi se v prvem povojnem letu izdelalo 60.000 potniških in 90.000 tovornih avtomobilov. V zadnjem letu petletke naj bi ta proizvodnja narasla na 250.000 potniških in 120.000 tovornih avtomobilov. Upajo, da se bo izvoz avtomobilov povečal.

Generalu Francu je bil predložen desetletni načrt za sezidavo 360.000 stanovanj. Računajo, da se bo prebivalstvo Španije v prihodnjih desetih letih pomnožilo za 2 milijona ljudi.

Državna ladjedelnica »Ekanoc« z glavnico 440 milijonov pezlet se je ustanovila v Španiji. Nova ladjedelnica, ki je ustanovil Nacionalni zavod za industrijo, se je zavezala, da bo napravila 80 ladij ter 10 tovornih parnikov naročila v drugih španskih ladjedelnicah. Nadalje se bodo napravile tudi tovarne za izdelavo ladijskih strojev. Ladjevje tega državnega podjetja ima sedaj 44 ladij s 104.000 br. reg. tonami.

Tudi na Švedskem se je varčevanje zelo povečalo. Dočim so vloge pri Poštni hranilnici v l. 1937. presegle dvigle za približno 34 milijonov kron, je v l. 1943. narasel ta presežek na 178 milijonov kron.

Potrošnja premoga v gospodinjstvu je bila v Angliji s takojšnjo veljavnostjo znova znižana.

Transportna družba Egipt-Palestina, ki bi imela monopol za prevažanje blaga in potnikov med obema deželama, se je ustanovila v Kairu. Delniška glavica družbe znaša 21.000 egiptskih funtov, od katerega so vplačali polovico delničarji iz Egipta in drugo polovico delničarji iz Palestine. Nova družba bo uvedla avtomobilski promet, da s tem razbremeni železnico iz Egipta v Palestino.

O anglo-ameriškem nasprotju glede povojnega obsega trgovinske mornarice poročajo iz Skandinavije, da je Anglija predlagala, da bi imela Velika Britanija po vojni 20 milijonov ton brodovja. Združene države Severne Amerike pa 10 milijonov. Iz Amerike pa zahtevajo obratno razmerje velikosti trgovinskega ladjevja.

S prvim februarjem so ustavile Združene države Sev. Amerike izvoz zemeljskega olja in bencina v Španijo. S tem se je izvedla prva gospodarska sankcija proti Španiji, da bi se Španija prisilila k zavezniški politiki.

V Združenih državah Sev. Amerike se je predložilo v podpisovanje 4. vojnopošiljo v višini 14 milijard dolarjev. Za zasebnike določena kvota je bila zvišana od 5 na 5,5 milijarde dolarjev. Posojilo se obrestuje po 7/8 odstotka za kratkoročne obveznice in do 2,05 odstotka za obligacije z 20- do 25letno amortizacijo.